

93/2016

Suomen tasavallan ja Norjan kuningaskunnan välinen sopimus poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi pääsemästä toisen valtakunnan alueelle

Suomen tasavallan hallitus ja Norjan kuningaskunnan hallitus, haluten uudistaa ja kehittää Suomen ja Norjan välillä 3 päivänä kesäkuuta 1981 poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä, joiden tarkoituksena on estää poroja ylittämästä näiden kahden valtakunnan rajaa, tehdyn sopimuksen määräyksiä, ovat sopineet seuraavasta uuden sopimuksen tekstistä:

I luku

Paimennusvelvoite

1 artikla

Paimennusvelvoite

Suomalaiset ja norjalaiset poronomistajat ovat velvolliset huolehtimaan porojensa jatkuvasta asianmukaisesta paimentamisesta siten, että niiden pääseminen toisen valtakunnan alueelle mikäli mahdollista estyy. Tämän sopimuksen mukaisesti rakennetut aidat on rakennettu poronomistajien paimennusvelvoitteen tukemiseksi.

II luku

Aidat

2 artikla

Olemassa olevat ja uudet sopimusaidat

Porojen estämiseksi pääsemästä kulkemaan valtakunnanrajan yli on rakennettu aita Suomen, Norjan ja Ruotsin yhteisen kolmen valtakunnan rajapyykin (rajapyykki 294) ja Muotkavaarassa (Krokfjell) olevan Suomen, Norjan ja Venäjän federaation yhteisen kolmen valtakunnan rajapyykin väliselle osuudelle.

Yllä mainitulle osuudelle on rakennettu yhtenäinen aita lukuun ottamatta osuutta Angelista rajapyykkiin 343.

Angelin ja Levajoen välille rakennetaan aita. Angelista vanhaan Karigasniemeen aita rakennetaan Suomen puolelle rajaa. Aita rakennetaan niin lähelle rajaa kuin maasto-olosuhteiden vuoksi on mahdollista. Vanhasta Karigasniemestä Levajoelle aita rakennetaan Norjan puolelle rajaa. Kaarasjoen ja Levajoen välillä aita rakennetaan valtatie (E6) länsipuolelle.

Aita saa erityisissä tapauksissa 5 artiklan nojalla nimitettävän poroaitakomission päätöksellä poiketa aina 2 kilometrin päähän valtakunnan rajasta, milloin kohtuuttomien rakennus- tai

kunnossapitokustannusten välttäminen tai aidan tehokkuuden turvaaminen niin vaativat. Jos poikkeama valtakunnan rajasta on yli 2 kilometriä, on poroaitakomission sitä koskeva päätös hyväksyttävä noottienvaihdolla valtakuntien välillä. Päätettäessä aidan poikkeamisesta valtakunnan rajasta, on kuitenkin huolehdittava siitä, etteivät toisen valtakunnan poronomistajat menetä laidunaluetta olennaisesti enemmän kuin toisen.

3 artikla

Aitalinja rajana

Kaikissa kysymyksissä, joita tämä sopimus koskee, määräävä raja on aitalinja niillä osuuksilla, joille valtakuntien välille on 2 artiklan mukaisesti rakennettu aita. Angelin ja rajapyykkin 343 välisellä osuudella määräävä raja on kuitenkin valtakuntien välinen raja.

4 artikla

Työselitys ja vastuu aidan rakentamisesta ja kunnossapidosta

Aita rakennetaan ja kunnossapidetaan 5 artiklan nojalla nimitettävän poroaitakomission vahvistaman työselityksen mukaisesti.

Norja on rakentanut/rakentaa ja kunnossapitää aidan seuraavilla osuuksilla:

1. Kolmen valtakunnan rajapyykistä 294 Tromsissa rajapyykkiin 316
2. Nuolasjoen suulta Angeliin
3. Vanhasta Karigasniemestä (Julláguoika) Levajoelle
4. Rajapyykistä 353 Muotkavaarassa (Krokfjell) olevaan Suomen, Norjan ja Venäjän federaation kolmen valtakunnan rajapyykkiin.

Suomi on rakentanut/rakentaa ja kunnossapitää aidan seuraavilla osuuksilla:

1. Rajapyykistä 316 Nuolasjoen suulle
2. Angelistä vanhaan Karigasniemeen (Julláguoika)
3. Rajapyykistä 343 rajapyykkiin 353.

Poroaitakomission tulee varmistaa, että uusien aitojen rakentaminen ja nykyisten aitojen siirtäminen rekisteröidään GPS-rekisteröinnillä, jotta poroaitakomissiolla on kulloinkin päivitetty kartta aitalinjoista.

Kummallakin maalla on oikeus kustannuksellaan korottaa tai vahvistaa rakennettua aitaa tarpeelliseksi katsomassaan laajuudessa. Tällaiset työt eivät saa heikentää aidan kestävyyttä. Lisäksi kummallakin maalla on oikeus rakentaa aitoja, jotka ovat tarpeen tämän sopimuksen velvoitteiden täyttämiseksi.

5 artikla

Poroaitakomissio

Aidan rakentamista ja kunnossapitoa 4 artiklassa mainituilla aitaosuuksilla valvomaan asetetaan kuusijäseninen suomalais-norjalainen poroaitakomissio. Sen jäsenistä kummankin valtakunnan viranomaiset nimittävät kolme neljäksi vuodeksi kerrallaan. Puheenjohtajana toimii parittomina vuosina suomalainen ja parillisina vuosina norjalainen.

Poroaitakomissio vahvistaa työselityksen raja-aidan rakentamista ja kunnossapitoa varten ja valvoo, että aita rakennetaan ja kunnossapidetään työselityksen mukaisesti.

Kummankin valtakunnan on asetettava riittävä määrä aidan kunnossapitäjiä, joiden tulee tarkastusmatkoillaan korjata aitoja. Vioista, joita ei voida korjata tarkastusmatkoilla, tulee kunnossapitäjän tehdä kirjallinen selostus poroaitakomissiolle. Tällaiset korjaukset on suoritettava mahdollisimman nopeasti.

Kumpikin valtakunta vastaa poroaitakomissioon nimittämiensä jäsenten kustannuksista.

Poroaitakomission on varmistettava, että Angelin ja vanhan Karigasniemen välille aita rakennetaan niin lähelle valtakunnanrajaa kuin maasto-olosuhteet sallivat.

Jos poroaitakomissio ei pääse yksimieliseen ratkaisuun, tulee asia saattaa 24 artiklassa mainitun välityslautakunnan lopullisesti päätettäväksi.

Komission päätökset laaditaan kirjallisessa muodossa ja ne on viipymättä toimitettava kummankin maan toimivaltaisille viranomaisille.

6 artikla

Rakentaminen ja tarkastus

Angelin ja Levajoen välisellä osuudella kummankin valtakunnan tulee aloittaa 4 artiklassa tarkoitettu aidan rakentaminen tämän sopimuksen voimaantuloa seuraavana vuonna. Aidan rakentaminen on saatettava loppuun viiden vuoden kuluessa tämän sopimuksen voimaantulosta.

Kummallakin valtakunnalla on oikeus määrätä tarkastusmies valvomaan ja tarkastamaan aitojen rakentamista ja kunnossapitoa. Tarkastusmiehen tulee myös valvoa, että aitalinjoja pidetään siistissä kunnossa ja että sen muu sopimuksessa tarkoitettu käyttö ja sillä liikkuminen on sopusoinnussa asianomaisen maan voimassa olevien määräysten kanssa. Tarkastuksesta vastuussa olevien on lähetettävä kirjallinen ilmoitus laiminlyönneistä, virheistä ja aitojen siirtämisestä poroaitakomissiolle.

Jos on erityisiä perusteita, toisen valtakunnan toimivaltainen viranomainen voi antaa luvan niille henkilöille, joilla on aidan tarkastus- ja kunnossapitovastuu, käyttää toisen valtakunnan aluetta.

III luku

Porojen rajanylitys

7 artikla

Ilmoitus rajanylityksestä

Kun on todettu, että yhdestä valtakunnasta kotoisin olevia poroja on tullut toisen valtakunnan alueelle, on toimivaltaisen viranomaisen mahdollisimman pian ilmoitettava rajanylityksestä sen valtakunnan viranomaiselle, josta porot ovat kotoisin. Ilmoituksesta tulee käydä ilmi porojen lukumäärä, jos se on tiedossa, rajanylityspaikka sekä porojen palauttamisen aika ja paikka. Ilmoitus on lähetettävä sähköpostitse tai muulla tavalla todisteellisesti.

Ilmoituksessa on annettava tieto, jos suomalaisten ja norjalaisten porojen sekoittumisen vuoksi on toimitettava erotus. Samanaikaisesti tai mahdollisimman pian tulee antaa erillinen ilmoitus erotuksen ajasta ja paikasta.

Jos ilmoituksen tekijän mielestä on syntynyt 12 artiklan mukaan korvattava vahinko, sen tulee käydä ilmi rajanylitystä koskevasta ilmoituksesta. Toimivaltaisen viranomaisen tulee samalla tai mahdollisimman pian eri ilmoituksella määrätä esitetyn vahingon tutkimisen aika ja paikka.

Ilmoituksessa tulee, jos mahdollista, antaa tarkka selostus vahingon aiheuttamisen ajankohdasta ja paikasta, vahingon laadusta ja määrästä sekä taloudellisesta menetyksestä, jota vaaditaan korvattavaksi. Jos mahdollista, tulee antaa tietoja, joilla saattaa olla merkitystä vahinkoa aiheuttaneiden porojen omistajan toteamiseksi. Myös mahdollisista todistajista ja muista todisteista on ilmoitettava.

8 artikla

Palauttaminen

Jos suomalaisia poroja tulee Norjan alueelle tai norjalaisia poroja Suomen alueelle, ja porojen rajanylitys on huomattava tai jatkunut pitemmän aikaa tai, jos on tapahtunut suomalaisten ja norjalaisten porojen sekaantumista keskenään, on sen valtakunnan toimivaltaisen viranomaisen, jossa porot ovat, ryhdyttävä toimenpiteisiin porojen palauttamiseksi mahdollisimman nopeasti kotimaahansa.

Jos porojen rajanylitys on vähäinen ja tapahtunut hiljattain ja poronomistajat molemmin puolin rajaa ovat asiasta yhtä mieltä, poronhoitajat voivat palauttaa porot kotimaahansa.

Rajanylityksestä on tehtävä niin pian kuin mahdollista ilmoitus molempien valtakuntien toimivaltaiselle viranomaiselle. Tällaisen palauttamisen osalta ei sovelleta 7, 11 ja 13 artikloiden määräyksiä.

9 artikla

Velvollisuus porojen noutamiseen

Jos poroja ei ole 8 artiklan 2 kappaleen mukaisesti ajettu takaisin siihen valtakuntaan, josta ne ovat kotoisin, on 7 artiklassa mainitun ilmoituksen vastaanottanut viranomaisen velvollinen ryhtymään toimenpiteisiin yhdessä poronomistajien ja mahdollisesti muun viranomaisen kanssa, jotta porot viipymättä noudetaan.

Jos on toimitettava erotus, on porot noudettava erotusta varten määrättyinä aikana.

10 artikla

Erotus

Sen paikkakunnan toimivaltainen viranomainen, jossa erotus on toimitettava, on velvollinen yhdessä poronomistajien ja mahdollisesti muun viranomaisen kanssa huolehtimaan siitä, että erotus voidaan suorittaa sitä varten määrättyä aikana. Niiden porojen omistaja, joihin vieraat porot ovat sekaantuneet, on itse tai sijaisen edustamana velvollinen avustamaan erotuksessa. Erotuksesta on pidettävä pöytäkirjaa, johon mm. merkitään vieraiden porojen lukumäärä ja, jos mahdollista, kaikki porojen merkit.

Ote erotuksessa pidetystä pöytäkirjasta on mahdollisimman pian toimitettava porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle.

Porojen kotimaan poronomistajat, jotka vastaanottavat erotetut porot, ovat velvollisia antamaan kirjallisen vahvistuksen vastaanotosta. Jäljennös tästä vahvistuksesta lähetetään porojen kotimaan toimivaltaiselle viranomaiselle yhdessä pöytäkirjaotteen kanssa.

11 artikla

Maksu luvattomasta laiduntamisesta

Kun 7 artiklan mukainen ilmoitus on lähetetty, rajan ylittäneiden porojen omistajat voivat viedä poronsa takaisin seitsemän vuorokauden sisällä ilman että rajanylityksestä vaaditaan maksua. Jos poroja ei ole noudettu määräajassa, on sillä valtakunnalla, johon porot ovat tulleet, oikeus vaatia luvattomasta oleskelusta maksu, jonka suuruus on enintään 5 prosenttia laskettujen eläinten arvosta.

Jos porot tavataan valtakunnassa sen jälkeen, kun 10 päivää on kulunut 7 artiklassa mainitun ilmoituksen lähettämisestä, käsitellään tilannetta uutena rajanylityksenä. Jos erotus on toimitettu, lasketaan määräaika erotukselle määrätystä päivästä.

12 artikla

Korvaus vahingosta

Maatalousmaille tai jäkäliköille aiheutuneesta vahingosta johtuva taloudellinen menetys, jonka toisesta valtakunnasta kotoisin olevat porot taikka niiden omistajat tai hoitajat ovat aiheuttaneet toisen valtakunnan asukkaille, on korvattava täysimääräisesti 11 artiklassa tarkoitetun maksun lisäksi. Aiheutuneen vahingon johdosta korvausta vaativan henkilön on osoitettava vahinko ja vahingon suuruus esittämässään vaatimuksessa.

Jos rajanylitysilmoituksen yhteydessä on esitetty vahingonkorvausvaatimus, on sen valtakunnan toimivaltaisen viranomaisen, jossa vahinko on tapahtunut, huolehdittava siitä, että vahinko tutkitaan niin pian kuin mahdollista. Toimivaltaisen viranomaisen on ilmoitettava todisteellisesti toisen valtakunnan toimivaltaiselle viranomaiselle vahinkotarkastuksen aika ja paikka. Tälle viranomaiselle on annettava mahdollisuus olla läsnä vahinkotarkastuksessa. Tutkinnan tuloksista on käytävä ilmi, onko vahinkoa aiheutunut, onko vahinko porojen aiheuttama ja onko vahinko sen laatuinen, että siitä voidaan vaatia korvausta. On otettava huomioon, ovatko myös oman valtion porot osallistuneet vahingon aiheuttamiseen. Jos on ilmeistä, ettei ole aiheutunut vahinkoa rajat ylittävistä poroista, vaatimus on hylättävä.

Jos vahinko on aiheutunut, korvaus vahvistetaan toimivaltaisen viranomaisen korvausarvion mukaan.

Toimivaltaisen viranomaisen tulee pitää pöytäkirjaa korvausarvioinnin suorittamisesta. Pöytäkirjassa tulee antaa tarkka kuvaus vahingon laadusta ja suuruudesta sekä kustannuslaskelma.

13 artikla

Korvaus muista kustannuksista

Kustannukset viranomaisten, todistajien ja valtuutettujen henkilöiden matkoista, porojen kokoamisesta, lukemisesta, poisajosta, paimentamisesta, ruokinnasta, erottamisesta, 7 artiklan mukaisen ilmoituksen toimittamisesta sekä muista porojen rajanylityksen aiheuttamista toimenpiteistä on korvattava sellaisella rahamäärällä, jonka vahvistaa korvausta vaativan valtakunnan toimivaltainen viranomainen.

14 artikla

Arvon määrittämisen perusta

Arvo, jonka perusteella 11 artiklan tarkoittama maksu määrätään, määräytyy poronostajien teurasporoista saaman käyvän keskihinnan perusteella siinä valtakunnassa, jonne porojen rajanylitys on tapahtunut.

15 artikla

Korvauksen ja kustannusten maksaminen

Viimeistään kolmen kuukauden kuluttua 17 artiklassa mainitun pöytäkirjanotteen saapumisesta kunkin valtakunnan toimivaltainen viranomainen vahvistaa ne korvausmäärät, jotka 11 artiklan nojalla on maksettava. Nämä korvaussummat sekä 12 ja 13 artiklan mukaiset korvaukset suoritetaan sen valtakunnan yleisistä varoista, josta porot ovat kotoisin.

Kunkin vuosipuoliskon päätyttyä on kummankin maan viranomaisten lähetettävä toisilleen ilmoitus veloittavista korvausmääristä sekä selvitettävä nämä tilit keskenään.

Jos poronostaja joko tahallaan tai huolimattomuudellaan aiheuttaa porojensa rajanylityksen, määrää toimivaltainen viranomainen, missä määrin poronostaja on velvollinen korvaamaan valtiolle sen maksun, joka tämän sopimuksen mukaisesti on toiselle valtakunnalle suoritettu.

Valtakunnan on maksettava korvaus yhden vuoden kuluessa korvausvaatimuksen vastaanottamisesta ja hyväksymisestä. Asia on selvitettävä viimeistään 6 kuukauden kuluessa korvausvaatimuksen vastaanottamisesta. Jos yksimielisyyteen ei päästä 6 kuukauden kuluessa, asia on selvitettävä 24 artiklan mukaisesti.

16 artikla

Rajanylitysten todennettavuus

Toimivaltaisen viranomaisen on pidettävä kirjaa kaikista porojen rajanylityksiä koskevista ilmoituksista. Siihen on merkittävä seuraavat tiedot:

1. sananmukainen jäljennös 7 artiklan mukaan lähetetystä ilmoituksesta sekä tarkka maininta siitä, milloin ja miten se on lähetetty, kuka ilmoituksen on tehnyt ja mistä hänet voi tavoittaa;
2. vastaanotettu ilmoitus siitä, että toisen valtakunnan poroja on tullut toiseen valtakuntaan, ja tarkka maininta sen sisällöstä sekä ilmoitus siitä, milloin ja miten se on vastaanotettu, kuka ilmoituksen on tehnyt ja mistä hänet voi tavoittaa;
3. selostus siitä, mihin toimenpiteisiin on ryhdytty 2 kohdassa mainitun ilmoituksen johdosta;
4. eritelty ilmoitus perusteluineen niistä kustannuksista, jotka 15 artiklan mukaisesti voidaan kokonaan tai osaksi vaatia perittäviksi toiselta valtakunnalta.

17 artikla

Pöytäkirjanotteiden vaihtaminen

Ote 12 artiklassa mainitusta pöytäkirjasta lähetetään kummankin valtakunnan toimivaltaiselle viranomaiselle mahdollisimman pian kustannusarvion laatimisen jälkeen. Samalla tavalla lähetetään puolivuositain luettelo 16 artiklassa mainituista tapauksista. Pöytäkirjan vastaanottaja vastaa sen kääntämisestä.

IV luku

Erinäisiä määräyksiä

18 artikla

Toimivallan delegointi

Yksi tai useampi asiantunteva henkilö voidaan valtuuttaa suorittamaan tämän sopimuksen 7-10 artikloiden mukaan toimivaltaiselle viranomaiselle kuuluvia tehtäviä.

Valtuutettujen henkilöiden nimet ja osoitteet on ilmoitettava viivytyksettä.

19 artikla

Muuttoteiden käyttö

Poronomistajat saavat muuttomatkoillaan käyttää niitä toisen valtakunnan alueella olevia muuttoteitä, jotka poroaitakomissio vahvistaa. Muuttomatalla on kielletty laiduntamista poroja toisen valtakunnan alueella. Poroaitakomission on ilmoitettava asianomaisille paliskunnille etukäteen, mitä muuttoteitä käytetään.

Sopimusta ei sovelleta teurasporoihin, jotka asianmukaisesti paimennettuina luvallisesti tuodaan maahan.

20 artikla

Maastoajoneuvojen käyttö

Tämän sopimuksen edellyttämiä tehtäviä suoritettaessa saadaan valtakunnanrajasta riippumatta käyttää apuna tarkoitukseen sopivia maastoajoneuvoja siinä laajuudessa kuin niiden käyttö ei ole vastoin asianomaisessa valtakunnassa voimassa olevia moottoriajoneuvoilla kulkemista maastossa koskevia määräyksiä. Tällöin sovelletaan ajoneuvoon ja sen kuljettajaan sen maan määräyksiä, jossa ajoneuvoa käytetään.

Jokainen kuljettaja on itse vastuussa ajomaassa kulloinkin voimassa olevien sääntöjen noudattamisesta.

21 artikla

Poromerkkien luettelo ja rekisteröinti

Poromerkkirekisterin ylläpitäjien Norjassa ja Suomessa on toimitettava toisilleen ajantasainen luettelo niistä poromerkeistä, jotka on rekisteröity kummankin valtakunnan raja-alueella. Luettelon tulee olla käännetty vastaanottajamaan kielelle.

Toisessa valtakunnassa on kielletty rekisteröimästä uusia merkkejä, joita helposti voidaan erehtyä pitämään toisessa valtakunnassa aikaisemmin rekisteröityinä merkkeinä.

Uudet merkit, jotka ilmoitetaan rekisteröitäviksi on ennen rekisteröimistä lähetettävä toisen valtakunnan rekisterin ylläpitäjälle. Tämän on viipymättä ilmoitettava, onko mitään huomautettavaa rekisteröintiä vastaan.

22 artikla

Muut aidat

Molemmat valtakunnat ovat velvolliset rakentamaan ja kunnossapitämään erotusaitoja alueellaan niihin paikkoihin, jotka poroaitakomissio määrää.

Muita aitoja voi liittää sopimusaitaan vain komission luvalla.

23 artikla

Rangaistusmääräyksiä

Sitä, joka tahallaan tai huolimattomuudellaan vahingoittaa aitaa tai erotusaitaa taikka aukaisee sellaisissa aidoissa olevan veräjän huolehtimatta sen kunnollisesta sulkemisesta, rangaistaan sakolla, ellei asianomaisessa maassa voimassa olevan rikoslainsäädännön mukaisesti teosta ole määrättävä ankarampaa rangaistusta.

Tekijän on korvattava aiheuttamansa vahinko.

24 artikla

Riidanratkaisu

Tämän sopimuksen tulkitsemisesta tai soveltamisesta syntyneen riidan voi kumpikin valtakunta saattaa kolmijäsenisen välityslautakunnan ratkaistavaksi. Kumpikin valtakunta valitsee siihen yhden jäsenen, kun taas puheenjohtajan, joka ei saa olla Suomen eikä Norjan kansalainen,

valitsevat kumpikin valtakunta yhdessä. Jos ne eivät voi sopia puheenjohtajasta, tulee niiden pyytää Ruotsin hallitusta nimeämään puheenjohtajan.

Sen jälkeen kun puheenjohtaja on hankkinut asiasta kummankin valtakunnan lausunnot, välityslautakunta määrää kokoontumisensa ajan ja paikan sekä asian käsittelymuodot. Se määrää myös oman palkkionsa sekä miten tämä ynnä muut asian käsittelystä aiheutuneet kustannukset on valtakuntien kesken jaettava.

25 artikla

Viranomaiset

Kumpikin valtakunta säätää tässä sopimuksessa mainitut toimivaltaiset viranomaiset kansallisessa lainsäädännössään.

Kumpikin valtakunta on velvollinen antamaan tiedot toimivaltaisista viranomaisista toiselle valtakunnalle.

26 artikla

Voimassaoloaika ja uudelleenneuvottelut

Sopimus on voimassa 30 vuotta voimaantulopäivästä. Ellei sopimusta irtisanota viimeistään 5 vuotta ennen kuin tämä ajanjakso päättyy, sen voimassaolo jatkuu vielä kymmenen vuotta ja sitä on myöhemmin katsottava pidennetyksi kymmenellä vuodella kerrallaan, ellei sitä irtisanota kaksi vuotta ennen kuluvan kymmenvuotisjakson päättymistä.

Osapuolet voivat nootteja vaihtamalla vaatia tämän sopimuksen määräysten uudelleenneuvotteluja.

27 artikla

Voimaantulo

Tämä sopimus tulee voimaan kolmenkymmenen päivän kuluttua siitä päivästä, kun osapuolet ovat nootteja vaihtamalla toisilleen ilmoittaneet, että voimaantuloa koskevat kansalliset valtiosäännön mukaiset menettelyt on suoritettu.

Tämä sopimus kumoaa voimaan tullessaan Suomen ja Norjan välillä 3 kesäkuuta 1981 tehdyn sopimuksen poroaitojen rakentamisesta ja kunnossapidosta sekä muista toimenpiteistä porojen estämiseksi ylittämästä valtakuntien rajaa.

Tämä sopimus on tehty Karasjoella 9. päivänä joulukuuta 2014, kahtena suomen- ja norjankielisenä kappaleena. Norjan- ja suomenkieliset tekstit ovat yhtä päteviä.